Podlistek.

Kmečki kralj Matija Gubec.

Iz hrvatskega **Marko Krajnc.**

(Dalje.)

Bilo je že precej v noč, ko začuje Andrej Horvat, ki zopet služi pri grofici Uršuli Heningovi, pred gradom Susjedom glas trobente.

Takoj spozna prišlece in gre odpirat gospej Uršuli, ki je došla na grad s podbanom, več plemiči in s kakimi štiridesetimi oboroženimi konjeniki.

Takoj mu zapove gospa, da na mestu osedla štiri konje; močno se začudi Andrej temu ukazu, ali kot zvest sluga ne vpraša, ampak sluša, se prikloni in izvrši zapoved.

Skoro do zore se je žarila svetloba v oknih grada Susjeda. Sence, ki so se pomikale zdaj sem, zdaj tja, so kazale, da ima gospoda v gradu mnogo posla. Večkrat po noči so spustili premični most in vsakokrat sta odhitela črez po dva jezdeca na razne strani. Naposled je moral na zapoved Ambroževo Andrej sam naravnost v Zagreb.

Napočil je drugi dan in mirno prešel; samo grajska vrata si videl zaprta in Uršula je hodila mnogo po obzidju.

Ko se zmrači, privrvi ljudstvo kakor mravlje na grad. Gruča za gručo, sami kmetje, nekaj peš, nekaj na konju, eni oboroženi, drugi brez orožja. Za malo časa napolnijo do zadnjega prostorčka velikansko grajsko dvorišče; sredi njega je plamtel ogromen ogenj, nad katerim so viseli kotli, nekoliko v strani pa so stali velikanski vinski sodi.

Sama gospa Uršula hodi po dvorišču med kmeti in vsakemu da kako prijazno besedo. Grajski hlapci jih silijo z jedjo in pijačo, Puhakovič in Sabov pa jim delita puške, sablje in sulice. Ljudje se gnetejo, a v tej gneči je malo hrupa; vse šumi le kakor daljna burja.

Proti jutru se most spusti; četa za četo koraka črez in se spušča v dolino. Poveljniki razpostavljajo čete, kakor je bil uredil podban.

V oddelku gospoda Kerečenja, ki je razpostavil svojih petdeset strelcev v grmovju nasproti cesti, vidiš ob strani poveljnikovi tudi velikana Ilija Gregoriča, kako si ogleduje puško.

Ko vzide solnce, se pokaže močna, oborožena četa s samoborske strani, pred njo dva konjenika, Tomo Milič in župnik od Svete nedelje. To četo pričaka gospod Konjski ter jo pelje v klanec.

Zdaj se umiri vse in dan mirno mine; samo popoldne priléti na konju ves poten Andrej Horvat naravnost h gospej Uršuli.

Pride večer. Še vedno vse tiho in mirno. le mesec obseva temne cevi železnih topov, razpostavljenih po ozidju. Gospa Uršula stoji ob oknu svoje sobe v gradu in nemirno upira oči v stenjeviški stolp.

Naenkrat se v stolpu zažari. Kakor ranjena zver skoči žena od okna, kri ji pordeči bled obraz in kolikor ji do pušča žensko grlo, zakriči, da se razlega po gradu:

Na noge! Že gredo!

Z grada poči top. Gospod Konjski se potegne s svojimi konjeniki v vas. Od Zagreba sem pa se zasliši zamolkel šum. To je hrvaški ban s svojo vojsko.

V vas priletita dva konjenika s samokresom v levici in sabljo v desnici. Sredi vasi se ustavita in se jameta ogledovati, kar poči izza grma puška, in eden konjenik se zruši mrtev, drugi pa pobegne nazaj.

Za nekaj časa pride drug konjenik z belo zastavo in z njim trobentač. Vse mirno. Priđeta do grajskih vrat in trobentač zatrobi. Nad vratmi na branišču se začuje glas Uršulin:

Česa želite? Kdo ste?

Ivan Petričevič od Miketinca! Pošilja me k vam gospod ban. Pod kaznijo nezvestobe vam ukazuje, da mu predaste grad, ki ste si ga tako roparsko prisvojila, z vsem imetjem in orožjem. Če mu ga ne predaste prostovoljno, si ga vzame ban z orožjem kraljevske vojske!

Plemeniti gospod!, odvrne Uršula, recite vi svojemu banu, naj si le pride sam po grad. Njega in vso njegovo kraljevsko vojsko čakam na dobro večerjo!

Poslanec se vrne. Ni še minulo pol ure, ko naenkrat zabobnajo bobni in zatrobijo trobente. Banova vojska se bliža vasi. Že je pri gradu in krvav ples se razvije.

Ban naskoči grad od vseh strani ter ukaže streljati nanj iz topov. A tudi z grada krepko odgovarjajo s svinčenim zrnjem, da misliš, da je sodnji dan. Banova vojska se manjša kakor kup plev na vetru.

Naenkrat umolknejo njegovi topovi. Vse njegove topničarje je postrelil s svojimi dvocevkami Ilija Gregorič, iz turških bojev dobro vajen takemu krvavemu poslu. Z grada pa streljajo zmirom enakomerno na banovo vojsko in grofica Uršula kliče napadalcem:

Ali vam dobro diši susjegradsko jabolko?

Ban seže po zadnji pomoči. Zapove, naj navale na grad z vsemi silami še Uskoki. Uskoki se plazijo po trebuhu proti ozidju, pa drug za drugim pocepajo pod Gregoričevo dvocevko na tla.

Ko uvidijo, da si hodijo samo po smrt, se spustijo v divji beg, za njimi pa Štefan s štajerskimi konjeniki.

Od vseh strani zajamejo banovo vojsko in jo opašejo kakor z železnim obročem; vsa je stisnena v tesno klopko, da se niti ganiti ni moči v njej, z grada pa padajo na njo neprestano svinčene krogle. Glave pokajo, kosti se lomijo, kri se peni!

In ban?

Če ga ugrabijo, kaka sramota! Pogleda krog sebe in misleč, da ga nikdo ne vidi, se spusti s konja, pobesi zastavo, pa se splazi skrivaj proti cerkvici.

Že je blizu cerkvenih vrat, ko začuje za seboj topot konjskih kopit. Obrne se in za njim se podi na urnem konju — podban Ambrož. Že je pri njem! Ban potegne sabljo, a kakor bi treni!, mu jo Ambrož spodbije.

Ban se umika v cerkev, Ambrož za njim; iztrga banu zastavo iz rok ter ji zlomi ročaj, svilo pa raztrga od enega konca do drugega:

Proč z zastavo oskrunjeno, ki nosi pečat nezvestobe in krivice, ki je vodila kri proti lastni krvi!

Trepetal je ban pred podbanom. Eden mah in ne bilo bi ga več med živimi. A Ambrož mu je prizanesel; pokazal mu je v ostrih besedah le svoj gnus in zaničevanje nad njim, ki je padel tako globoko, da brani podlo krivico ter zatira in preganja pravico.

Nato pa mu poda lastnega konja, da se reši, dokler ga še besne grajske čete ne opazijo. Ban zajezdi konja, zakolne Ambrožu in grofici Uršuli strašno maščevanje, pa se brzo umakne po klancu, da čim preje najde kak varen kraj. Ambrož pa se vrne na grad.

V gradu Susjedu zvenče kozarci. Branilci grada slave svojo zmago z žarnim vincem, živo rudečim, kakor je rudeča kri kmetov, ki so tako vrlo stali grofici ob strani.

Vrata se odpro, Ambrož vstopi. Vsa srečna mu hiti Uršula naproti ter mu poda polna hvaležnosti roko, rekoč:

Hvala vam, gospod Ambrož, tisočera hvala! Tega dneva vam ne pozabim vse žive dni!

V istem času beži po mračnem klancu na konju svojega sovražnika ban, premagan, brez sablje, brez zastave! Ta sramota! Zdi se mu, da se mu roga vsak kamenček na cesti in da mu kliče vsak grm ob potu:

Sram te bodi!

Na holmcu tik Susjeda pa sedi sred tihe noči Matija Gubec. Na krvavo bojišče gleda pa se zdaj vprašuje:

Ali ni naša ta kri, ki se blišči v mesečini tam doli na travnikih? Ali niso naša ta bleda, mrtva trupla? Ali ni naše to prokletstvo? Da, naše je . . . naše!

In zajokal je ta korenjak, ki mu je bil jok neznan, zajokal je, kakor zajoka, nesrečna mati, ko ji polagajo v grob edinega otroka. In stisnil je obraz v dlani . . .

Vzdrami ga šele oduren glas črnega krokarja, ki je krožil nad njegovo glavo. Gubec skoči na noge in zgrabi za sabljo pa zamahne grohotaje se proti ptiču, ki se srečno umakne udarcu.

Tudi srce nam hočeš izkljuvati, krokar črni? Nikoli!

Ban Peter Erdedi je snoval z Gašem Alapičem hudo maščevanje proti Ambrožu Gregorijancu. Najprej se jima je šlo za to, da ga vržeta s podbanske časti. A kak? Ko pa ima Ambrož za seboj močnejšo stranko nego ban in njegov tast Tah!

Pa to ju ni ustrašilo. Poslala sta ogleduha Šimena med turopoljske plemiče, ki jih je imel Ambrož za trdne svoje zaveznike. Z bogatimi darovi in z obilo denarjem se je Šimenu posrečilo pridobiti jih po vrsti na banovo stran.

Zborovanje je bilo sklicano na dan svetega Jakoba; vsaka stranka se je pripravljala, kar se je le mogla. Pride določeni dan zbora. Sila plemstva navre v Zagreb od vseh strani. Prišel je tudi Ambrož Gregorijanec; a škof Draškovič mu sporoči, da se tokrat ne udeleži zbora, ker je zvedel, da se pripravlja v zboru huda burja.

Na odgovarjanje svojega zeta Konjskega tudi Ambrož ne gre na zbor, ampak nestrpljivo čaka, kake vesti mu prinesejo iz zasedanja.

Zborovanje, ki ga je vodil Tah, se začne. Razpravljalo se je o marsičem, a do volitve podbana pride šele tedaj, ko pridejo pričakovani Turopoljci.

(Dalje prihodnič.)

Loterijske številke.

Dne 1. februarja 1908.

Trst . . .	16	19	76	68	69
Line . . .	40	64	2	12	7

Ludovik Kuharič,

trgovec v Ormožu,

priporoča veliko zalogo manufakturnega in špecerijskega blaga. — Cene nizke, postrežba točna! 86 43—)

Razpis stavbe.

Izvišanje stolpa in razširjanje župnijske cerkve **sveti Duh pri Središču** se bode oddalo le enemu glavnemu podjetniku potom **ustmene zmanjševalne dražbe,** ki se bo vršila dne 8. sušca t. l. ob 11. uri dopoldne v stari šoli pri župnijski cerkvi. Izklicna cena znaša K 46.000. Stavbeni operat je na ogled vsako nedeljo od 11. do 4. ure popoldne pri načelniku stavbene družbe v Središču h. št. 9. Vsak dražbenik mora pred pričetkom dražbe položiti 10 odstotkov izklicne cene t. j. K 4600 varščine. — Družba za zidanje župnijske cerkve sv. Duh pri Središču, dne 26. prosinca 1908.

Mat. Šinko,
načelnik.

77 3-1

Pozor! Čitaj! Pozor!

Slavonska biljevina.

Ta je napravljena iz najboljših gorskih zeliščc — ter se izvrstno in z najboljšim uspehom vporablja proti zastarelemu kašlju — bolih v prsih, — prehlajenju v grlu, hripavosti, težkemu dihanju, astmi — pljučnemu kataru, suhemu kašlju, tuberkulozi i. t. d. i. t. d.

Delovanje izborno, vspeh siguren. Cena je franko na vsako pošto za 2 steklenici 3 K 40 vin., 4 steklenice 5 K 80 vin. po povzetju ali če se pošlje denar naprej. — Manj kot 2 steklenici je ne pošilja. Prosimo, da se naroča naravnost od:

P. Jurišića,

lekarnarja v Pakracu št. 201. (Slavonija)

056

Pozor,
kmetje in fantje!

V moji lekarniški praksi, katero izvršujem že 25 let, se mi je posrečilo s časoma iznajti sredstvo za rast brk in las, proti izpadanju las in za odstranitev prhlja (luskin) na glavi, to je

Kapilor št. 1.

Cena je (franko na vsako pošto) 1 lončič 3 K 60 v, 2 lončka 5 K. Prosim, da se naroči samo od mene. Naslov je: P Jurišić, lekarnar v Pakracu, Slavonija. Denar se pošlje naprej ali s poštnim povzetjem.

30.000 cepljenih trt je na prodaj po nizki ceni vrste Laški rizling, Silvaner, Traminer, Kralevina, in več drugih. Cena je po 10. do 16. kron 100 komadov. Imam tudi fina bela vina na prodaj po 40. kron 100 l; pri večjem odjemu tudi nekaj ceneje. Josip Cotič, vinogradnik v Vrhpolju Pošta: Vipava Kranjsko. 58 (4—3)

Dobro ohranjen glasovir se proda za 25 gld. pri organistu v Kapli pošta Arvež (Arnfels). 86 1-1

Kuharca si želi službe v kako župnišče, vešča je vsakega dela. Ponudbe pod šifro „100“ Sv. Benedikt v Slov. gor. 89 2-1

Učenca sprejme takoj Ig. Zalokar, stavbeni, galanterijski in ornamentni klepar, uvoditelj vodovodov, strelovodov itd. v Brežicah. 90 3-

Krojaškega učenca želi sprejeti g. Simon Majer, krojač, Koroška ul. štv. 2. 88 2—1

Proda se nova hiša, gospodarsko poslopje, zraven mala njiva, 2 hiši, kuhinja, klet po najnižji ceni. Pobrež Frastaudnerstrasse štv. 267. Maribor. 87 1-1

Kuharica obenem večletna gospodinja v župnišču, vajena vsakega dela, želi službe v župnišču. 95 3-1

Služba organista in cerkvenika v Skomru pri Vitanji je vsled smrti dozdajnega organista takoj oddati. Prednost imajo cecilijanci ali rokodelci. 96 3-1

Ženitbena ponudba. Obrtnik na deželi, samec, štar 30 let, ki ima 2000 K, se želi priženiti na kako manjše posestvo blizu kakega trga ali mesta in pri okrajni cesti. Dekleta ali mlade vdove brez otrok imajo prednost. Resnične ponudbe če mogoče s sliko naj se pošljejo na: „Obrtnik“ poste restante Koprivnica na Štajerskem. 99 1-1

Kovaškega pomagača, ki se razume na ogenj, sprejme Anton Keren, v Zgor. Pobrežju, nadalje takega ki je sprašan za podkovanje konj ter enega učenca. 84 1-1

Debele hraste za doge, želi kupiti po najboljši ceni gosp. Hvales Jožef, sodarski mojster v Reiserstrasse štv. 3. v Mariboru. Kupi tudi vinske sode v dobrem stanu. 100 1-1

Nad 30.000 prav lepih cepljenih trt: sylvaner in laški rizling na rip. port. Tudi lepega vkoreničenega divjaka rip. port. prodaja Franc Vračko posestnik in tržičar pri Sv. Petru niže Maribora. 94 2-1

Dva stanovnika poštena se takoj sprejmeta v stanovanje pri graščini v Gornjem Radvanju pri Mariboru, vsak mora imeti dve ali tri delavske moči. Prosto stanovanje in kurjava, plačilo po dogovoru. 93 3-1

Izjava.

Podpisani prekličem tem potom razžaljive in neresnične besede katere sem govoril o gospodu Franc Brenčič-u posestniku v Žabjaku pri Ptuju ter ga prosim tukaj javno odpuščanja, zahvaljujoč se mu da je odmaknil proti meni vloženo tožbo.

Žabjak, 3. febr. 1908.

Franc Anžel ml.,
97 1-1 posestnikov sin.

Se sprejme takoj dobro izobražena postena

PRODAJALKA ZA USNJE.

Dobi dobro plačo. Ponudbe naj se pošljejo na upravništvo „Slov. Gospodarja“ v Maribor, pod nasl. „usnje“. 98 2-1

Karol Kocijančič

kamnoseški mojster

MARIBOR, **samo** Schillerstrasse 25.

izdeluje **altarje, prižnice, podobe** in vsa druga stavbinska dela iz **kamna, žrfi, spomenike itd.**

Zaloga izgotovljenih nagrobnih spomenikov.

46